

סרט צהוב

המתין ליוסקה

שהוא שמאלה מהמרכז. הוא אינו ממנה להביע את דעותיו הפוליטיות, אך יש להניח שהם בעלי דעות דומות.

נוסף על יוסקה עוד שני בנים נכד אחד. כל זה ב-1983. מאז נולד נכד נוסף, קראו לו דרוך. קשה היה לעצור את שטף דיבורה של מרים גרוף. היא מעוררת אהדה. לא חמלה. אף לא לרע. חמלה או רחמים. אשה חזקה, מרשימה מאוד, ששתי רגליה על האדמה. האופטימיות הזו שדבקה בה, למרות שהמצב אז נראה שחור משחור – מניין שאבה אותה? השיחה התמשכה אל תוך הלילה. כמעט שלא היה דיאלוג בשיחה הזו. היא שכחה את מר ליבה. בשלב מסוים הצטרף גם הבעל, צבי, והוסיף כמה מישפטים. האזנו לקולו של יוסקה. ראינו תמונות כשהיה תינוק, כשהיה ילד, כשהוא חייל, בשבי. האזנו לקולו. קראנו מיכתבים שאומרים בכמה מישפטים הרבה. כמה מישפטים, מכיוון שאין מאפשרים לשבויים לכתוב יותר מאשר על טופס של גיליון-נייר אחד בלבד.

למחרת עמד להתפרסם הראיון. מישפחת גרוף, שהזמינה את הראיון, השיגה מבית-המישפט צו איסור-פרסום. היסטריה מוחלטת!

מרים גרוף, האשה האמיצה, נכנסה לחדרה קשה. מישהו אמר לה שעומדים לתלות את בנה ואת ניסים סאלם, להוציאם להורג. אותו מישהו, שהיא עד היום אינה מוכנה לגלות מי הוא. אמר לה שהראיון שנתנה לעיתון יזרז את ההוצאה-להורג. החרדות שתקפו אותה, אם היו הגיוניים ואם לא, היו מובנים.

הכתבה ננזה, ונשמרה במגירה עד שיוסקה ישוחרר. כעת הוא משוחרר, כעת מותר לספר את הסיפור, שסופר אז על-ידי אמו החרדה, על תיס-כוליה, כלכיה, והצורה האמיצה שבה החזיקה מעמד עד לרגע שבו זכתה לחבק את בנה.

שרית ישי-לוי

ה היה ב-24 בנובמבר 1983. במלאת 15 חודשים לשיבו של בנה בידי אנשיו של אחמד ג'יבריל. המשאומתן על שחרור ששת שבויי צה"ל שבידי אש"ף הסתיים, סוכם כי יוחלפו תמורת 700 אסירים ביטחוניים. איש לא הבהיר דבר בכל הנוגע לשני השבויים הישראליים הנוספים, שהיו מצויים בידי ג'יבריל, אויבו של אש"ף: ניסים סאלם ויוסקה גרוף, בנה. אז עדיין לא נודע על שיבו של חזי שי, שנחשב בשלב זה כנעדר.

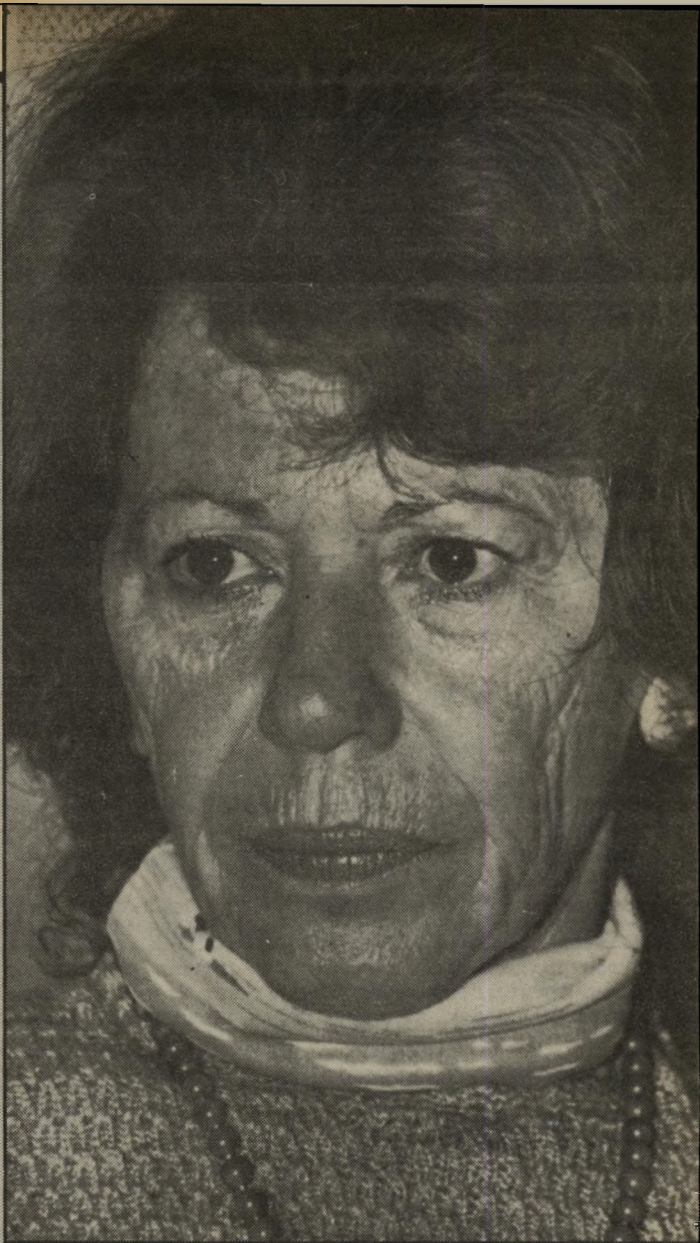
מרים גרוף היתה נסערת כולה. היא טילפנה אליי וביקשה שאבוא לביתה. היא חייבת להגיד את אשר על ליבה. נעשה לה ולמישפחת סאלם אי-צדק משווע! הדברים לא יכולים להמשיך ולהסתתר מעיני הציבור. הציבור חייב לדעת את אשר – לטענתה – מישהו טורח למרוח ולהסתיר.

יום שישי בערב. נסענו לחולון. בבתים רבים הסבו בשעה זו לסעודת ערב-שבת. גם בבתנו שלנו. אך קריאתה הנרגשת של מרים גרוף דוחה כל סעודת ערב-שבת.

בבית מישפחת גרוף בחולון אין הנרות דולקים, ואין חלה על השולחן. סרטים צהובים מקשטים את הכניסה לדירה, ואת חדר-המדרגות. קישרי סרט צהוב מסביב לעץ האלון אם עודך רוצה ב"י" אומר שיר אמריקאי, שהפך להימנונם של בני-הערובה האמריקאיים שהוחזקו בשגרירות באיראן עם עליית חומייני לשלטון. כששבו הביתה, קישטו מאות ואלפי קילומטרים של סרטים צהובים את הדרך.

בית מישפחת גרוף, בית משוט, ישראלי מאוד, הרבה עציצים, תמונות של יוסקה, רדיו, רשם-קול שנרכש במיוחד כדי לשמוע את קולו של יוסקה בראיון עיתונאי. בחדרו לא נגע איש מאז שנשבה. הכל נשאר כשהיה בחדר של יוסקה.

צבי ומרים גרוף, זוג סימפטי, היא נמרצת מאוד, הגיונית מאוד. הוא מתון הרבה יותר, עובד בצמפיון מוטורס. היא בעלת דעות מוליטיות מגובשות. איפה

מרים גרוף,

לפני 18 חודשים:

בחולון גרה מישפחה קטנה ואמיצה: מרים וצבי גרוף, הוריו של החייל יוסקה גרוף. השבוי ביהוד עם ניסים סאלם אצל אחמד ג'יבריל. חלפו שנה ורבע מאז נשבה יוסקה. חודשים ארוכים חלפו עד אשר נודע מקום הימצאו. משפחת גרוף פועלת מאז למען עניין אחד בלבד: שחרורו של הבן, שחרורם של חבריו, השבויים האחרים.

מרים גרוף, אשה אינטליגנטית שאינה מהססת להביע את דעותיה. עושה ימים כלילות למען שחרור בנה. יש לה טענות קשות נגד המערכת המטפלת בשיחרור השבויים, ובעינינו נגד האיש העומד בראשה, שמואל תמיר. לדעתה, כופה המערכת קשר של שתיקה על אמצעי-התיקשות. בכך שהיא מצנזרת כל מילה הנאמרת על עניין זה בעיתונים. למרים גרוף טענות גם נגד אמצעי-התיקשות עצמם. לדעתה, לא פורסם די בעניין השבויים, והם נשכחו מלב.

בכניסה לבית מישפחת גרוף שני סרטים צהובים. הם תלו את הסרטים אחרי שיוסקה התחיל לכתוב בסוף כל מיכתב – TIE A YELLOW RIBBON – "קישרו סרט צהוב". הם לא ידעו למה הוא מתכוון. עד שהסבירו להם כי המישפט לקוח מתוך שיר אמריקאי נודע, האומר, בתירגום חופשי: "אני כה הביתה. אינני יודע מתי. אני מאוד מתגעגע, אבל אם אתם עדיין רוצים בי, קישרו סרט צהוב מסביב לעץ האלון העתיק..."

השיר הפך לסיסמתם של בני-הערובה האמריקאיים באיראן. וכל אמריקה מלאה בסרטים צהובים עם שובם. מרים וצבי גרוף מקווים שכל מדינת-ישראל תימלא סרטים צהובים, כשישובו השבויים הביתה, ובנם בתוכם.

מצב-רוחם נע בין אופטימיות ופסימיות. יש להם תחושה שהוא יחזור. השאלה היא רק: מתי. ההתקפה על ערפאת, המצב בטרפולי, והידיעה הלא-רשמית כי בנם נמצא בדמשק, גורמים להם בימים אלה רגשות קשים. המערכת המטפלת בהם אינה עוזרת, לדבריהם. את תמיר הם מגדירים כקיר של בטון.

אנחנו יושבים בסלון. המירמסת פתוחה. העציצים מורחים. מעט תמונות פולורואיד של יוסקה שהתקבלו מהצלב האדום. הוא נראה בריא וחייבני. "מעט חיזור", אומרת מרים גרוף. "אחרי הכל, הוא לא רואה את השמש".

שותים קפה במירמסת. בראיון לכתב בריטי דייוויד לין, אמר יוסקה שיותר מכל דבר אחר הוא מתגעגע למירמסת. הוא נשמע אינטימי וטלגנטי מאוד, והאנגלית שלו מצויינת. הכתב הביע את התלהבותו והתרגשותו העמוקה מהשבוי הישראלי. בתחילת הראיון הוא סיפר כי ניסה לגרוף אותו לשיחה נגד ממשלת-ישראל, אך לא הצליח. השבוי תירגל את השיחה כך שלא יאמר מילה אחת על הממשלה או על המדינה. הוא מתגעגע למירמסת ולמישפחה. הוא אומר, וכשהוא נשאל מה חסר לו, אמר מישפט אחד: "מעט שמש".

זה מה שחסר ליוסקה גרוף.

אנצאר, הביא לו רשימה, הראה את הילדים. שנה ורבע עברו מאז שיוסקה נשבה. הדברים לא בסדר, לא בדרג הממשלתי ולא בדרג הצבאי. במשך כל

מרים גרוף,

4 ימים לפני השיחרור:

אני כבר לא חולמת עוד. הולכת ומקיישה בעץ. שרק לא יהיו עיכובים, שרק הכל יסתיים בשלום, ואזכה לחבק שוב את יוסקה שלי.

אחרי כליכך הרבה ימים ולילות ללא שינה, קשה לי להאמין שהסיט סוף-סוף יסתיים. אבל אני מטיבעי בן-אדם אופטימי, והאמנתי כל השנים הארוכות האלה, אז מה פיתאום שאחדל להאמין כעת?

אני יודעת שהילכיה-הרוח ברחוב לא כולם יהיו אוהדים, אני מתארת לעצמי שהחלפה הזו לא תעבור בשתיקה, שיהיו רבים שיתנגדו להחלפת שלושה חיילים ישראלים ב-1100 שבויים ערביים. לכל מי שיתנגד, לכל מי שידבר סרה, יש לי להגיד רק דבר אחד: דמה לעצמך שבנך יושב בשבי אצל ג'יבריל. בכמה ערבים היית מחליף את בנך?

אני מוכנה לכל מיני דיבורים, אני חזקה. כל מה שחשוב לי זה שיוסקה יחזור הביתה. כל מה שחשוב לי זה שלא יפגעו בבני, הוא סבל די. אני מקווה שאנשים יהיו די אצילי-נפש, ויניחו לו ולחבריו לנפשם, יאפשרו להם להתברג מחדש לתוך החיים היומיומיים. העיתונות עזרה לי מאוד. אני מודה לעיתונות מכל ליבי, ואני מבטיחה שאחרי שיוסקה ישוחרר אנחנו ניתן ראיונות לעיתונים. את לא מתארת לעצמך לאיזה יחס זכינו מצד עיתונאים. לא היה חג או מועד, שלא טילפנו לאחל חג שמה. לא היה שבוע שלא טילפנו לשאול מה נשמע, ואולי אפשר לעזור, ולא לצרוד כתבות או מידע, אלא מטעמים ואושים. מתוך יחס אישי.

כעת, כמה ימים לפני החילופין, חלב שלי רועד. שרק הכל יסתיים בשלום! ואני חוזרת ואומרת: אני מסוגלת לשאת כל דיברי-בלע, כל ביקורת, אני חזקה. למדתי לחשל את עצמי. אבל אנא, בבקשה, אל תפגעו בבני!

יש לי כאב גדול בלב, אנשים הגיעו לאדישות נוראה. לא איכפת להם יותר מהילדים שלנו שנמצאים בשבי, לא מעניין אותם. אני אומרת שאם הכתבה הזו לא תעבור צנזורה, אנחנו נוציא עיתון משלנו ונספר את האמת. מה שררה-הביטחון אומר במוקד שהכל בסדר, איך הכל בסדר? כשהילד עד היום הזה לא רשאי לקבל חבילות ובקושי מקבל מיכתבים.

איך היה לו העוץ לשבת שם במוקד ולהגיד לעם ישראל שבעניין השבויים הכל בסדר? ניסיתי לתמוס אותו אחרי השידור. לא הצלחתי. ריבתי עם יעקב אחימאירי, והוא אמר לי: "גברת גרוף, אני לא מעורב". מה זאת אומרת הוא לא מעורב? הוא שואל שאלות את שר-הביטחון בלי להיות מעורב?

קשה לי, קשה לי מאוד. אני ממש מנהלת מילחמה נגד המערכת הצבאית, והמערכת הצבאית מנהלת מילחמה נגדנו. שש המישפחות, שבניהן שבויים אצל ערפאת, מתייחסות אלינו כמו אל הגבנון שלהן. מתוך שש המישפחות רק ארבע מישפחות לא פצו פה ולא ביקשו להוריד את הגיבנת מעל גבן, כלומר להפריד בין הטיפול בשישה לבין הטיפול בשניים שאצל אחמד ג'יבריל: ניסים סאלם ובני, יוסקה גרוף. ארבע המישפחות האלה אמרו בפירוש: לא איכפת לנו מהשניים שאצל ג'יבריל, תביאו את השישה שלנו!

אני בכלל לא רוצה להיחזר בימים הנוראים של חוסר-הודאות. עד שלא ראינו את הילדים בטלוויזיה לא ידענו מה קורה, ואני יודעת למה ג'יבריל לא

האלוף משה נתיב, ראש-א"כ לשעבר.

** עורך-הדין תמיר מונה על-ידי הממשלה לטפל בעניין השבויים.